

Het 'gevoel'. Het is begonnen met het 'Zwitserleven-gevoel' van de gelijknamige verzekeringsmaatschappij. Vele gevoelens volgden. De Stichting Duinbehoud gaat naar aanleiding van het 25-jarig bestaan op zoek naar het 'Duingevoel' van al dan niet bekende Nederlanders.

Het duingevoel van Piet Sevenster

RON RANZIÏN

Emeritus-hoogleraar ethologie (gedragsbiologie) Piet Sevenster (1924) stamt uit een domineesfamilie waarin de liefde voor de natuur als het ware zat ingebakken. Als je dan ook nog op Terschelling ter wereld komt en daar tot je vijfde jaar opgroeit, dan vormen de duinen je natuurlijke biotoop. Een duidelijk geval van 'inprenting' zouden gedragsbiologen constateren.

Twee heel vroege herinneringen aan de duinen zijn hem bijgebleven. Zittend op de schouders van zijn oom, hoorde hij het groepje volwassenen opgewonden reageren: ze zagen plotseling een haas of konijn wegschieten. De tweede vroege herinnering betreft een ritje in het zitje voorop de fiets bij zijn vader. Op een duinwei pikten vogels wol van de rug van schapen. Vaders mededeling dat de vogels de wol voor hun nest gebruikten, maakte een geweldige indruk op het kleine jongetje. Het domineesgezin verhuisde naar Purmerend en later naar Friesland. Daar leerde hij het Friese polderlandschap waarderen. Tijdens zo-

mervakanties kwamen de Sevensters nog regelmatig op Terschelling terug. In 1933 vestigde het gezin zich in Leiden. De duinen lagen weer op fietsafstand. Vaak ging de tienjarige zoon op de fiets naar de Amsterdamse Waterleiding Duinen. Of hij nam de gele tram naar Wassenaar om Meijendel te bezoeken.

Hagedissenjacht

Rond zijn elfde en twaalfde jaar werden zijn verjaarspartijtjes gevierd in de duinen bij Katwijk. Zijn moeder nam een picknickmand mee. En Piet ging samen met een stelletje vrienden op hagedissenjacht. Ze vingen er met gemak een stuk of tien. Die lieten ze weer los. Alleen een heel mooi gekleurd exemplaar of een vrouwtje met eieren werd meegenomen voor het terrarium thuis.

Meestal ging de jonge Piet Sevenster in zijn eentje naar de duinen. Een groot deel van de dag struinde hij dan in het schijnbaar eindeloze, stille duinlandschap rond. "Je kon toen rondwalen zonder een mens te zien. Hooguit een jachtopziener in de verte", blikt hij terug. Die ervaring heeft een sterk stempel op zijn beleving van de duinen gedrukt. De aanwezigheid van andere mensen ervaart hij heel gauw als storend.

Essentieel voor Piet Sevenster is de suggestie van eindeloosheid die de aaneenschakeling van heuvels en valleitjes bij hem oproept. Elk heuveltje en valleitje met iets eigens, maar toch een herhaling van dezelfde elementen. Even essentieel is de prachtige hemelkoepel boven dat Hollandse duinlandschap. Dat is het verschil met berggebieden of bossen waar het zicht op de horizon is geblokkeerd en slechts kleine stukjes hemel zichtbaar zijn.

De weidsheid van het licht golvende duinlandschap met de hoge hemel kan bij Piet Sevenster een superbewuste, heldere of juist een mystieke gemoedstoestand teweegbrengen (foto: Frits van Daalen).

Lapland

Heuvelgebied in Lapland had, zij het op een grotere schaal, eenzelfde soort belevingswaarde. Of de eucalyptussavanne in Australië. Een schier eindeloze herhaling van eucalyptussen en termietenheuvels met af en toe een kangeroe ertussendoor. Ontzaglijke eentonigheid die een gevoel van oneindigheid oproept. In Nederland kunnen zelfs de aangeplante bossen op de Veluwe met de brandgangen ertussen dat effect hebben. En ook de duinen kunnen nog steeds de suggestie oproepen, dat er geen eind aan komt.

Het ultieme duingevoel zonder mensen of storende menselijke invloeden kan bij Piet Sevenster tot twee mentale toestanden leiden. Het kan momenten van buitengewone helderheid oproepen; bij uitstek geschikt om fundamentele, filosofische kwesties of wetenschappelijke problemen te overdenken.

Ik was er niet naar op zoek. Ineens: daar zat-ie. Onvergetelijk! Een nachtzwaluw (foto: Harry Fiolet/Foto Natura).

Mystieke beleving

Het andere uiterste is het gevoel helemaal op te gaan in de omgeving: "Je komt in een toestand

van een zekere gelukzaligheid; woordeloos en dus niet onder woorden te brengen. Een totaal andere beleving van de werkelijkheid. Een mystieke beleving van de natuur", zo vat hij samen. Je zou je kunnen voorstellen, dat de prehistorische mens het landschap zo ervaren heeft. Of vormden in die tijd mogelijke ontmoetingen met vijanden een beletsel om de omgeving zo vredig, harmonieus en gedachteloos te ervaren? Het gaat Piet Sevenster aan het hart, dat het tegenwoordig zelfs in de uitgestrekte Amsterdamse Waterleiding Duinen buitensporig moeilijk is geworden nog de oneindigheid en stilte in afzondering, vrij van storende, menselijke invloeden te ervaren. De horizon is aangetaast door hoogbouw als die bij Zandvoort. En altijd weer komt er wel een jogger voorbij. Of nog erger: iemand die in een mobiele telefoon loopt te schreeuwen.

Hooguit in de winter, onder slechte weersomstandigheden kun je nog alleen zijn in de duinen. Als tenminste niet net een auto van de beheerder langskomt. En je mag blij zijn als niet ergens kranen wuiven, omdat er zonnig iets moet gebeuren. Hoe nuttig die werkzaamheden op zichzelf ook kunnen zijn. Want dat wil de liefhebber van het duingebied nog wel even kwijt: ook al was de waterwinning aanvankelijk niet zo gunstig voor de natuur, voor de bescherming van de duinen is het inmiddels uitermate belangrijk, dat de waterleidingbedrijven het voor het zeggen hebben. De overheid is niet in staat het behoud van de duinen op de lange duur te waarborgen. Onherroepelijk zal zij weer stukken duin opofferen voor bouwprojecten die begrotingstekorten moeten dekken of iets dergelijks...

Onvergetelijk

Over de natuurlijke rijkdom van de duinen heeft de emeritus-hoogleraar biologie het nog niet gehad. Dat is een vreugde die niet ophoudt. Bij iedere stap is weer iets nieuws te zien. "Maar dat spreekt voor de Duinlezers vanzelf", merkt hij daarover op. Toch schiet hem ook op dat gebied nog een piekervaring in gedachten. "Een broedende nachtzwaluw. Zomaar. Ik was er niet naar op zoek. Ineens: daar zat-ie. Onvergetelijk!".

Met de inprenting bij de nieuwe generatie Sevenster lijkt het intussen wel goed te zitten. De negenjarige kleinzoon vroeg tenminste onlangs nog spontaan aan zijn grootvader, wanneer ze weer naar de duinen gingen.

RON RANZIJN IS JOURNALIST EN DUINCONSULENT VOOR EGMOND VAN DE STICHTING DUINBEHOUD

